

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТИДАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ПИТАМНАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ 6 дин. месечно
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА 0.40 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 33

СУБОТА 12 ЈАНУАРА 1891

Година I

34 САСТАНАК

17 децембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Лука Лазаревић

(НАСТАВАК)

(Потпредседник)

Част ми је извести Народну Скупштину, да је Државни Савет вратио предлог г. Михаила Ристића и других о измени чл. 33 закона санитетског. Према томе се овај предлог упућује секцијама да оне учине што треба.

На реду је извештај одбора за преглед посланичких предлога о свршеним предлозима посланичким. Но пошто није овде извештај тога одбора, онда нек се узме у претрес извештај одбора за молбе и жалбе о решеним молбама и жалбама. Изволте чути извештаја.

Извештај Мијаило Ристић чита: „Ватрослав Беквић књиговођа и академијски живописац, моли, да му се признаду за указне године службе, што је провео као учитељ цртања и краснописа.

Решење: По решењу скупштинском од 9 децембра 1890 год. оваке се молбе не могу уважити, с тога је одбор мњења да се преко ове молбе пређе на дневни ред.“

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима).

Извештај чита: „Драгутин М. Дединић секретар у министарству Нар. Привреде моли, да му се годиње, што је провео као предавач признаду у указне.

Решење: Године проведене у предавачкој служби уважавају се на основу закона само професорима, кад већ буду положили професорски испит. С тога одбор мисли, да се преко ове молбе пређе на дневне ред.“

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима).

Извештај чита: „Марија М. Живадиновића из Крушевца моли за државну помоћ.

Решење: Како држава у данашњим финансијским приликама не може ни своје редовне расходе да подмирује, а камо ли још да коме и помоћи даје, то је одбор мишљења да се ова молба одбаци.“

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима)

Извештај чита: „Живка удова Ж. Милутиновића моли за државну помоћ.

Решење: Како држава у данашњим финансијским приликама није у стању ни своје редовне расходе да подмирује, а камо ли још да коме ма какве помоћи даје, то је одбор мишљења да се ова молба одбаци.“

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима)

Сима Костић — Ја бих имао да приметим против саме стилизације одборског мишљења. Шта значи то: „држава није у стању да подмирује своје потребе. То не може да остане, него нека се каже пошто финансијско стање не допушта. (Одобравање).

Милојко Лешјанин — Не пита се, може ли се, или не може, него, је ли право или није? Требало би ту казати: „није право“.

Извештај М. Ристић — Примам да учиним исправку у смислу учињене примедбе г. Костића. Чита даље:

„Јелена, удова пок. Симе Панајотовића из Раснице (окр. пиротски ср. нишавски) моли за државну помоћ.

Решење: Пошто молитељка није у законом року примила помоћ, то је одбор мишљења да се преко ове молбе пређе на дневни ред.“

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима)

Извештај чита: Милај Ковачевић из Осладића у окр. ваљевском моли, да се деци његовога брата Лазара даје државна помоћ

Решење: Законом о инвалидској потпори, одређен је рок до кога се дана има неспособни пријавити надлежној власти за такву помоћ, на како је молилац закаснио са својим потраживањем, на основу чега је инвалидским судом и одбијен то је одбор мишљења да се преко ове молбе пређе на дневни ред.“

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима).

Извештај чита: „Панта Игњатовић инвалид из Београда моли за повишење инвалидске помоћи.

Решење: Пошто о давању и повећању државне инвалидске помоћи постоје одредбе законске и одбор је мишљења да се ова молба одбаци.“

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима).

Извештај чита: „Драгутин Радосављевић из Вел. Иванче моли за повећање инвалидске помоћи.

Решење: Пошто о давању и повећању државне инвалидске помоћи постоје одредбе законске — одбор је мишљења да се ова молба одбаци.“

www.unhcr.org Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима).

Известилац чита: „Гвозден Луковић из Крумчије (окр. и ср. ужички) моли за помоћ из државне касе.

Решење: Пошто се из молбе види да је молиоца и инвалидски суд одбио и није могао наћи законских разлога да га задовољи, то је и одбор мишљења: да се преко ове молбе пређе на дневни ред.“

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима).

Известилац чита: „Цветко Милутиновић бив. писар моравске дивизије, моли за државну помоћ.

Решење: Пошто је молилац већ учинио потребне кораке да поново добије какво место у служби, а није више под каквом маном — то одбор решава: да се преко ове молбе пређе на дневни ред.

Потпредседник — Прима ли Скупштина одборско мишљење? (Прима).

Известилац чита: „Светислав Лазаревић, служитељ при војном мини старству моли за инвалидску помоћ.

Решење: Пошто се из прилога види да је радња инвалидског суда на закону основана, одбор је мишљења да се преко ове молбе пређе на дневни ред.“

Тома Војичић — Ја бих желио, да се молба тога инвалида прочита, па тек онда дају своје мишљење о њој.

Потпредседник — Пошто један од г.г. посланика тражи да се прочита та молба, онда нека г. известилац изволи прочитати је.

Известилац чита:

Народној Скупштини

Из под ./. решења војно инвалидског суда увериће се Народна Скупштина, да сам у српско-бугарском рату, 15 Нов. 1885 год., а у борби пред Видином, као резервни каплар раван у десну руку, и да сам истим решењем од 10 апр. 1886 год. ПН. 485 — оглашен за полу-инвалида, и да ми се из касе инвалидског фонда, издаје потпора годишње у 144 дин. која да ми се почне издавати од 14 Јан. 1886 године.

Са тако малом потпором од 144 дин. годишње, што дође месечно 12 дин. а дневно 2 гроша(?) што не би ми довољно било ни за сува хлеба, а камо ли за што друго? — нисам могао као фамилијаран — ожењен са ситном децом и као по све *сиром* — изаћи на крај крајева. Будем принуђен, пошто сам у оном времену, када сам за полу-инвалида оглашен, у Смедереву живио — дођем у Београд и тако молбом умолим Господина Министра Војног, те добијем за служитеља при министарству војном, коју службу и данас врш истом министарству вршим; по више спољну службу, јер ми је *десна рука остала за навек саката*.

Одмах затим, чим сам добио речену службу — отпала ми је она потпора од дванајест динара месечно, коју сам примао, као полу-инвалид, а то за то, што сам оглашен за полуинвалида, а да сам оглашен за пуног инвалида, онда би и данас примао потпору пуног инвалида, која се потпора не би косила са мојом службом, у коју сам из *сажалјења* примљен.

Доцније, према налогу г. министра војног од 27 фебруара 1887 г. ЛН. 492 — прегледала ме је војна комисија, која је нашла, да сам сасвим неспособан за рад и да ме треба огласити за сталног пуног инвалида, коју сведоцбу под ./. прилажем.

Са овом овако јаком сведоцбом — комисије војних лекара — обратим се понова војно-инвалидском суду, са молбом: да ме за пуног инвалида огласи, који ме под $\frac{2}{3}$ своје решењу, од 21 марта 1887 г. ПН. 951 — одбије са следећих разлога:

„Пошто војно-инвалидски суд налази, да молилац према повреди у рату добивеној не може бити оглашен за пуног инвалида, јер према чл. 2 зак. о потпори, само они могу бити увршћени у потпуне инвалиде, који су неспособни за

сваку привреду, док молилац налази се као служитељ. Дакле у неколико способан је да привређује себи ужитак.“ Дакле то му је био разлог, што ме је одбио од тражења, да ме за пуног инвалида није могао огласити; зашта чудновато?

Војно-инвалидски суд, да је хтео, да више размисли о мени и о мом праву, које ми сам закон даје, он би зашта, без обзира на све остало, мене, за пуног инвалида огласио, јер је за њега била меродавна лекарска-комисијска-сведоцба; а ништа друго.

Ја сам примљен за служитеља при војном министарству више из милости — сажалјења, коју службу вршим више спољну, па погама, јер једном руком ништа се скоро не може да ради.

Зар не може бити случај, да ме сутра из цете отпусте? па онда, шта да радим? — на сваки начин морао би са фамилијом: женом, децом, и старом мајком, под илот цркатати од глади!

Под $\frac{1}{4}$ у преносу прилажем уверу, како сам у рату 1885—1886 г. од 17 фебруара одликован сребрном медаљом за храброст.

Из свију горе наведених разлога а и поднесених прилога, понизно се обраћам Народ. Скупштини с молбом: да ме изволи својим решењем огласити, као резервног пешадиског поднаредника, — за пуног инвалида, и то: да ми се потпора инвалидска рачуна од 21 марта 1887. г. јер сам тога дана и године под ПН. 951 решењем приложеним под $\frac{2}{3}$ војно-инвалидског суда одбијен од тражења.

У нади да ће ми Народна Скупштина дати праведног задовољења, којој ћу остати, како ја тако и моја деца за навек и вечита времена благодарни.

12 Нов 1890. г.

у Београду.

Понизно

Светислав Лазаревић

служитељ при војном министар.

Марко Петровић — Нека се прочита и лекарско уверење.

Известилац чита:

Комисијска Сведоцба.

Према налогу г. Министра војног од 27 тек. месеца ЛН. 492 прегледала је потписата комисија полуинвалида Светислава Лазаревића, па је нашла:

1. На унутрашњој страни десне мишице наводи се псход бразде двоглавог мишића један округао ожиљак, који преко бразде прелази и свршава се спред на двоглавог мишићу, у дубини је бразде овај ожиљак дебео, тврд.

2. Мишићи руке, а нарочито длана атрофични, велика разлика између температуре обеју руку, десна је ладна и модрикаста.

3. Прсти десне руке налазе се у полувректираном стању, нарочито до два зглоба, кожа на длану мека и танка.

На основу овога находа мњења смо:

Да је повреда и ожиљак обухватно медијани живац услед чега је наступила узетост и атрофија предручја са свима флексорима и екстензорима. Да је услед оваког стања са свим неспособан за рад и да би га према томе требало огласити за *сталног потпуног инвалида*.

КН. 355

27 фебруара 1887 год.

Београд.

Чланови комисије
САНИТЕТСКИ ПОТПУКОВНИК
Др. Лазаревић с. р.
САНИТЕТСКИ КАПЕТАН
Др. Поповић с. р.
КОМЕСАР ВОЈНЕ БОЛНИЦЕ
ПЕШАДИЈСКИ ПОРУЧИК
Ђ. Јовановић с. р.

Да је копија верна своје оригиналу као и то да је такса у 1, 50 п. дин. у маркама наплаћена и на акту П/Н 844 утиснута и уништена,

П/Н 844

5 Априла 1890 г.
Београд

М. П.

ТВРДИ
вршилац дужности
началника инвалид. одељења
војног министарства
војно судски пуковник
Јов. Ђорђевић

Тома Бојичић — Као што сте чули, господо, молилац који је добио полуинвалидску помоћ, и који је у рату за одбрану своје отаџбине изгубио своју руку, постао је са свим неспособан за све време свог живота.

Дакле он је лишен и оне потпоре, која му је дата као полу инвалиду и то само за то, што је примљен у министарству војном да врши спољну службу, јер другу службу није у стању да врши. Кад је то тако, да он може само спољну службу при министарству вршити а другу помоћ себи није у стању учинити, онда држим, да он не само што је лишен помоћи потпуног инвалида, него да може наступити и такав случај, да га отпусте из те његове службе и онда да немадне ништа за свој ужитак. Дакле, кад можемо давати онима, којима урачунавамо године службе а при томе здрави су и способни чиновници, који имају и повеће плате и по 10 пута више него ли овај, који је на бојном пољу изгубио своју руку — држим, да би неправедно урадили, кад би га лишили ове потпоре, коју он као син своје отаџбине праведно заслужује, и држим да му је треба дати. Ја управо не бих могао тако далеко ићи него сте и ви чули његову молбу, и лекарско уверење. За то мислим да одбор није требао имати друге обзире на уму него оне, како је лекарска сведожба гласила.

Велим и то, кад можемо урачунавати чиновницима године службе, који су способни и који су награђени с добрим платама, онда налазим да је право, да учинимо и овом инвалиду, да се и њему да потпуна инвалидска потпора. Мислим да овде не треба много да говорим; види се из акта, какво је стање тога инвалида и молио бих Скупштину да не узима равнодушно одборско мишљење према човеку, који је изгубио своју руку на бојном пољу за одбрану своје отаџбине. Молим Скупштину да ово решење одборско поништи, а да реши, да се молилац огласи за потпуног инвалида, и да, као остали потпуни инвалиди, ужива помоћ. Ако има 10 посланика, молим да ме потпомогну (Устаје више од 10).

Милан Поповић — Господо, ја сам устао само да потпомогнем мога поштованог друга Тому Бојичића. Он је са свим лепо казао и јест тако. Правда захтева да се овај, који буде позван на бојно поље, где се тражи и слобода и храброст, где се живот жртвује, и који буде осакаћен, да се треба наградити добро. Зар место помоћи да му се да само толико колико да не умире од глади? Кад би тако награђивали како правда захтева значило би тиме дати маха свима војницима да напред корачају јер би знали, да ако остану сакати, да ће бити награђени, а ако погину, да им породице неће остати без помоћи. Шта дакле значи прелазити преко оваквог уверења које му је комисијом дато? Има службу веле; али из службе могу сутра да га истерају и он остаје на сокаку. Тим ћемо се огрешити о правду поставивши се у положај да не унемо да оценимо заслуге. Кад унемо жртвовати на мање ствари неће нас убити, ако дамо једноме војнику и Србину, који је свој живот излагао. Дакле, ја сам за то да се одборско мишљење не усвоји.

Лаза Илић — Господо, као лекар имао сам више пута прилике да од времена на време да прегледам инвалиде. Као што сте чули из молбе и решења види се, да је овај молитељ прво оглашен као полу инвалид. То је онај који није у стању да привређује себи зараду онако, као кад би потпуно здрав био. Према овакој одредби држим, да је решење инвалидског суда неправилно и погрешно у томе, што је молитељу одузео помоћ полуинвалидску онда, кад је овај постао слу-

житељ код министарства војног а врши само спољну службу. Не стоји, да један полуинвалид не може да буде употребљен; ако бар за некакву службу може да буде онда се оглашава за полу инвалида и да врши све лакше послове. Оно што је Т. Бојичић захтевао држим да се у то Скупштина не може да упушта с тога што, да се ко огласи за потпуног инвалида постоји нарочити суд — инвалидски суд. Инвалидски суд је огласно догичног молитеља за полу инвалида и кад га је већ огласно, држим да с тога, што је постао служитељ није право да му се узима помоћ. Међутим из лекарске сведоџбе коју је комисија издала дошта се види да је и повреда, да је недостатак у таквом ступњу, да би збиља молилац заслуживао, да се огласи за потпуног инвалида; али не треба губити из вида, да је за решење, за коначну одлуку о томе, да ли ће ко да постане стални инвалид, да је то остављено инвалидском суду у коме има и лекара. Према томе држим, да би Скупштина са свим задовољила правду, ако би донела решење, да се ова молба упути г. министру војном на призрење, а моје је мишљење да се молиоцу не може да укида инвалидска помоћ с тиме, што је нашао себи какву службу; јер полу инвалид је онај који није у стању да привређује онако себи, као када би био потпуно здрав. Молим Скупштину да се не огрешу, те да се упушта да огласи некога за сталног инвалида, кад има за то нарочити суд, него нека се ова молба упути г. министру војном на призрење. (Одобравање). Према томе молим 10 посланика да ме потпомогну (Устају више од 10).

Потпредседник П. Вуковић — Молим вас да прочитам предлог који је поднет и о коме је дебатовано. г. Тома Бојичић предлаже овако (чита):

Предлажем: да се молба, молиоца Светислава Лазаревића инвалида упути надлежном министру с тим, да се молиоцу да законом задовољење као полуинвалиду и као таком и државна помоћ из фонда инвалидског.

Лаза Илић — Пошто сам саслушао предлог г. Т. Бојичиће који је написмено поднесен изјављујем да се с њиме слажем (Чује се: да се реши, доста је говорено).

Потпредседник — Је ли вољна Скупштина, да се реши? (Јесте). Има реч Станко Петровић.

Станко Петровић — Кад је реч о овој молби тражио сам реч да поводом ње проговорим неколико речи. Хоћу да напоменем да има још доста молаба, које су дошле и које су сличне природе. Хоћу да напоменем, да је крајње време, да се потпора инвалидска преуреди. Потпора је у целој Србији толико неправедна, да је многим сиротним инвалидима одузета помоћ а многи имућни и данас је примају. Ми знамо да је остављено, да онитински судови дају мишљење, да ли треба једна инвалидска породица да прима потпору или не. Како ко разуме онако су и давали предлоге и многим који потпуно заслужују потпору, њима је она одузета, а многи имућни људи и данас је примају. Ја сам лане ишао у Министарство војно у одељење инвалидско и уверио сам се, да је потпора инвалидска укинута највише у округу алексиначком, чачанском и ужичком, а то су места најспромишљивија, јер су ти окрузи највише пострадали.

На против у подунавском, ваљевском и шабачком округу, који су најбогатији, ту није укинута та потпора. Господо, крајње је време да се та потпора или даје како треба или да се са свим укине.

Ја ћу да вам сад наведем један пример из мог села, те да вас уверим како се неправедно при давању ове потпоре поступа. Једна баба имала је два сина: један је био у 22-ој години, и код тог је баба живела и он је у рату погинуо. Тада је баба отишла код старијег сина, који је био одељен, и који после умре, те сад стара плогована баба остала је на сокаку, и нема одашта да живи, јер јој је укинута инвалидска потпора. Дакле, крајње је време, да се Скупштина постара, те да се ова потпора уреди као што треба.

За то сам мишљења да се одборско мишљење усвоји, и да се ова молба прими како је одбор реши; а ми смо, неки посланици, већ спремили предлог за инвалидске потпоре.

М. Лешјанин — Нико од вас, господо, не би толико рад био, но ја, да се овом човеку, који је у војсци мојој, у војсци, којом сам командовао, под Видином руку изгубио, да му се већа потпора учини, али ипак ја не бих могао предложити ништа што би се косило са постојећим законом. Мени се чини да је овај предлог као што се предлаже у противности са законом о инвалидској потпори.

Ево господо шта је у ствари: овом полу-инвалиду одузета је потпора инвалидска тек онда, кад је он дошао у министарство војно и кад је добио једну плату, која је много већа, но што је инвалидска помоћ. Ја мислим да ће он сад имати плату око 50—60 дин. месечно. При свем том, што он ради неке даке како каже спољне послове то ништа не чини, јер други служитељи, његови другови, раде теже послове и за самог њега.

Не постоји оно, што нека господа тврде да ће тај инвалид, ако га истерају из министарства војног, изгубити инвалидску помоћ и остати на сокаку.

То не стоји с тога што би он по самом закону инвалидском одмах почео добијати по 12 динара месечно. Дакле овом је човеку учињено много више, но што се то инвалидима чини, јер је имао 12 дин. месечно као полу-инвалид, а сад има 50 или 60 динара.

Овде је прочитан један извештај лекарске комисије, уком се каже, да је молилац потпун инвалид. Господо, така сведоџба не може се узети овде у Народној Скупштини за предмет решавања; јер таку сведоџбу треба да оцењује инвалидски суд. Дакле ми не можемо по њој ништа да радимо, но је морамо послати министарству војном, а овај инвалидском суду на поступак, и они ће тамо ову ствар решити према закону о «инвалидима».

Дакле, и опет кажем, нико не би био као ја рад да се овом инвалиду даде већа потпора, али ипак не могу да се решим на нешто што је противно закону.

Дакле ја сам за то, да се ова молба спроведе министру војном на призрење и он ће по закону поступити.

Стојан Рибарац — Скупштина је, одајући призрење предлогу поштованог посланика Томе Бојичића, дала доказа родољубља, кад се показала вољна да по његовом предлогу реши молбу која је на претресу.

Према оваком расположењу скупштинском ја не бих имао потребу да говорим о овом питању, да мој поштовани пријатељ г. Лешјанин није учинио један незгодан и неоснован покушај да поквари ово расположење Скупштине. Ово говорим нарочито с тога, што је он спомену ствар из које по његовом схватању изгледа, да би Скупштина учинила незаконитост, кад би примила предлог Бојичићев. Ја мислим да Скупштина не би учинила никакву незаконитост, кад би тај предлог примила Инвалидски суд огласио је молиоца за *полу-инвалида*. Инвалидског суда није се могло ништа тицати, да ли ће молилац после постати служитељ или не. Шта ће молилац после да ради то се није могло тицати инвалидског суда. Према томе кад је молилац добио законом благодетење, и кад то благодетење има основу у поштовању народа према жртвама, које се учине за његову велику мисао, онда ово не би било дело незаконитости. Одлука инвалидског суда свршено је дело. Једном инвалиду, на ма он био и потпун инвалид, не може се одузети помоћ ако он врши и друге послове, и нико нема права да каже том човеку, да он за то што залаже своју главу и осакћаћену руку, да себи још поузданије обезбеди живот нема права на помоћ, која му је досуђена. Инвалидски суд донео је своју одлуку, да је молилац релативно неспособан за рад. Он је ту одлуку донео на основу исказа лекарске комисије. Но сем тога има и друго уверење лекарско, да молилац треба да буде *потпуни инвалид*. Према томе Скупштина би требала чак и то да ради, да тражи начина, те да се молилац огласи за потпуног инвалида.

Ја сам дакле потпуно сагласан са предлогом г. Томе Бојичића, јер сматрам да ће се са овим предлогом задовољити правда и учинити дело родољубља.

Потпредседник — Оглашујем да је претрес свршен. Има реч г. Министар војни.

Председник министарства С. Грујић — Ја се лисам надао да ће поводом једне молбе доћи до тога, да Народна Скупштина тумачи закон о инвалидској потпори, те по томе, и ако сам тај закон, у своје време радио, не могу ипак да знам све појединости његове односно овог питања. У колико се без погледа у закон сећам, ја држим да је решење одборско по овој ствари умесно, по што је решење инвалидског суда на закону основано. Сад, ако би се хтело да учини ово што г. Бојичић захтева, и што налази одзива у целој Скупштини, то би могло да се уради само тако, ако би се учинила потребна измена у закону инвалидском по којој би и полуинвалиди, који добију државну или општинску службу могли добијати и даље инвалидску помоћ.

Мени се међутим чини, господо, да у закону о инвалидима стоји ово: кад полуинвалид добије какву општинску или државну службу, он за то време неће примати инвалидску помоћ. То је утврђено без сумње са тога разлога, што се хтело да се сувише не оптерети инвалидски фонд давањем потпоре и онима, који су с друге стране, па ма и за време обезбеђени у средствима за живот. Полуинвалидска помоћ мања је од пуне инвалидске помоћи с тога, што се претпоставља, да полуинвалид није са свим неспособан, те може и по што год да привређује; а да ни овај полуинвалид потпуно није неспособан за сваки рад, сведочи то, што је он у једној служби, која му даје већу помоћ него што је чува инвалидска потпора. Баш то што је он као послужитељ у министарству војном, доказ је да му је тим самим учињено извесно благодетење, које је предвиђено и препоручено законом о потпори инвалида, у коме се каже: да ће се општинска и државна служба према способности и спреми давати првенствено инвалидима.

С тога, поред све моје добре воље, да се сиромашним људима, који су рањени у рату, олакша њихов тешки положај, и поред тога, што је Скупштина управо решила да се молба упути министру, те да се молиоцу да законито задовољство, ја вам унапред кажем: да се према тој молби нема шта друго чинити, него ће остати оно што је и инвалидски суд решио, а то је: да овај инвалид као и сваки други док је у служби државној не може имати инвалидске помоћи а чим престане да буде у служби да ће је добити понова. Тако закон гласи.

Потпредседник — Да приступимо решењу по овој молби. Предлог г. Томе Бојичића потпомогнут је довољним бројем посланика и најпре ће се о њему гласати. Вама је познат његов предлог али опет да га прочитам. Он гласи: да се молба молиоца Светислава Лазаревића инвалида, упути надлежном Министру с тим: да се молиоцу да законом задовољење као полуинвалиду, и као таком и државна помоћ из фонда инвалидског.

Ко је за предлог Томе Бојичића, нека изволи седети; а ко је против нека устане. (Сви седе).

Објављујем да је Скупштина усвојила предлог г. Томе Бојичића.

Известилац чита: „Владимир Бабовић из Коцељева у окр. подринском моли, да му се исплати коњ, узет за време рата.

Решење: Одбор је мњења да се ова молба не износи пред Скупштину.”

Потпредседник — Ко је за мишљење одборско нека изволи седети; а ко је против нека устане? (Сви седе).

Објављујем да је Скупштина усвојила мњење одбора.

Известилац чита: „Љубомир Микић из Осаонице у ср. трстеничком жали се против решења министра финансије да се ослободи порезе на раније премемере.

Решење: Пошто је по овој ствари учињено све, што се је требало да учини, то је одбор мишљења да се ова молба одбаца.”

Потпредседник — Ко је за мишљење одборско нека изволи седети; а ко је против нека устане? (Сви седе).

Објављујем да је Скупштина усвојила мњење одбора.

Известилац чита: „Милан Арсовић и др. произвођачи из Жиче моле да се њиховој општини одобри производња дувана.

Решење: Ова молба садржи предлог, а предлоге могу одбити само посланици, то је одбор мијења да се ова молба одбаца.

Љуба Новаковић — Ја мислим да је некоректно решење одбора по овој молби. Овде није поднет никакав предлог, који имају само права посланици да подносе, јер је у закону о монополу дувана дозвољено да се у том крају може садити дуван, а то је у местима у Под-Ибру, и општина жичка је једно место у том крају и грађани те општине траже да могу садити дуван. Дакле регулисано је законом, да се у томе крају може садити дуван, и ја не знам одкуд је могла управа монопола дувана забранити грађанима ове општине да не могу садити дуван. С тога молим, да се прочита та молба.

Известилац чита:

Народној Скупштини

Потписани узимамо слободу најучтивије замолити Народно Представништво да изволи што пре на надлежном месту наредити, да нам се даде праведно задовољење у следећем:

Ми смо производили и радили дуван ове две године до сада и то: Милан Арсовић под бројем 5072.; Проко Вучинић под бројем 5074.; Тодор Вукадиновић под бројем 5076.; Јефта Крушевац под бројем 5078.; и Мато Гвозденевић Павловић радио је прошле године. За обе ове године дуван, који смо ми производили признат је и примљен од стране комисије као добар, а ово доказујемо тиме, што је наш дуван, који је произведена у општини жичкој, прошле дуванске бербе просечно боље плаћен него дуван из села Грацца, које је у овоме истом срезу.

Ове године опет смо обрали дуван и кроз неко време предаћемо га управи монопола, где ће се опет видети цена нашем дувану и цена осталим дуванима у овом крају. Надамо се поуздано, да се и овом приликом нећемо осрамотити нашим производом, као што се не бисмо ни у будуће осрамотили; — у осталом нека производ нашег дувана сам себе хвали.

Браћо, народни представници, нама је т. ј. општини жичкој у срезу жичком поред наше најбоље воље за гајење најбољег дувана учињена неправда у томе, што нам је за наступајућу годину одузето право да гајимо дуван. О томе треба видети у књижици за дозволу производње дувана, где су у старом чачанском округу побројана сва места где је одобрено на основу чл. 8 закона о монополу дувана, производње дувана, а то су све места у Под-Ибру и овом срезу, која досежу до наше општине. Ту је као одобрено место и горе поменути правац, где пелимо да је прошле године био тањи дуван него у нашој општини. Дакле, одобрено је производње дувана и у местима овога среза, који дају гори дуван него што је дуван наших произвођача у општини жичкој, а нама — општини жичког забрањено је.

Којим је узроком и зашто овако са нама поступљено са нама не знамо, него нам је још и чудновато зашто да наша општина буде од сада у томе погледу пасторче међу свима општинама, па чак и појединим селима у Под-Ибру, те да се нама забрани производња дувана, кад се наш дуван, који ми производимо прима као добар и бољи него у неким местима, која су добила дозволу за гајење дувана и у будуће и кад је наша општина положајем између општине краљевске и места у којима је у овоме срезу одобрено производње. Не разумемо како је то изишло да се општини краљевачкој одобрено, па онда општина жичка прескочи и дозвола даје редом свима селима у Под-Ибру, а само да се забрани општини жичкој.

Могли би се овде запитати: да није ту нешто узрок земљиште по каквоћи за сађење дувана или неумешности ментана те општине у самоме раду око дувана. Није од тога ни једно, а шта је ми не знамо, тек учтиво молимо *Народну Скупштину да изволи наредити, да се благовремено и нашој општини одобрено производња дувана, како не бисмо били изложени материјалној штети; пред осталим произвођачким местима понижени и остављени као пасторчад у нашој околини.*

Ако је неки произвођач узрок својим радом у производњењу, нека се њему од стране управе монопола дувана забрани производња, а осталим одобрено јер мислимо да није право, ако је то узрок, да ми сви трпимо због једног произвођача.

Браћо, народни представници, у овој општини има сиротних произвођача, који су се свима силама посветили томе раду и који гајећи дуван искључиво од тога и живе; сад пак кад им се и још то украти, неће имати од чега да живе, мањ да иду у промјну; па с тога —

Полажући уздање у великодушност Народне Скупштине; која је и нама као мајка, надамо се да нас неће заборавити, да нас и нашу општину неће од себе као пасторче отурити, него да ће ову нашу молбу прихватити и матерински и у најкраћем року наредити, да се и нама издаду дозволе за производњу дувана преко управе монопола дувана, како то закон о монополу наређује — најдаље до 15 децембра.

27 новембра 1890 год.

Жича.

Остајемо Редовној Народној Скупштини најпонижнији произвођачи дувана општине жичке:

Милан Арсовић, Јеврем Радовановић, Тодор Вукадиновић, Јефта Крушевац, Проко Вучинић, Мато Т. Павловић.

Љуба Новаковић — Као што сте из молбе чули закон о монополу дувана регулисао је и у краљевској околини дозволио производњу дувана. У том се крају налази и општина жичка. Према томе ја не знам, какви су разлози руководили, да каже, да та молба садржи предлог, кад закон постоји о томе, где се може производити дуван. По клими и земљишту та околина равна је другој општини у којој се сади дуван, и до сада је у њој сађен дуван. Мора човек да се чудни, какви су разлози руководили управу монопола дувана, да за ову год. ну закрати сађење дувана у тој општини.

С тога ја молим Народно Представништво, да донесе одлуку, да се ова молба упуту министру финансије с тим, да он нареди управи монопола дувана да им дозволу за производњу дувана изда, као што им је то законом о монополу дувана ујамчено.

Ја молим ако има 10 посланика да ме потпомогну. (Потпомажу га).

Лешјанин — Ја бих имао само да упитам да ли је молба ових грађана била пред министром финансије и је ли одбор позивао г. министра финансије, да саслуша његово мишљење о тој ствари; јер ако није ова молба била пред министром финансије, онда о њој не може се сад решавати у Скупштини. — То сам имао да кажем.

Ранко Тајсић — Кад се погледа у закон о монополу дувана, и кад се погледа у стенографске белешке од прошле године онда се види, да су села те општине обухваћена законом, где је дозвољена производња дувана. Сад може бити само тим узроком, што су општине у том крају промениле назив. Према новом општинском закону, забрањено је грађанима ове општине производња дувана, иначе зашта нема никаквог разлога, да се овим двома општинама забрани сађење дувана. Као што рекох то је се могло десити само услед новог разгрлисања општине и промене назива. И ја сам мишљења да се ова молба упуту министру и да се овим грађанима да законито задовољења.

Тома Војичић — У колико се сећам, кад смо решавали закон о монополу дувана, тамо смо казали, у којим ће се местима садити дуван.

Као што се види из молбе ових грађана, а тако исто по објашњењу г. Љубе Новаковића и г. Ранка Тајсића види се, да је то место обухваћено законом, и онда мислим да није право ни било забрањивати, да се у том крају не може садити дуван. Ја држим, да не може бити никаквих других узрока, који су нама непознати, и да не може управа моно-

пола дувана мимо закона радити. Ја налазим да је молба ових грађана оправдана и да је треба упутити министру на увијај и да им он да праведног задовољења.

Потпредседник — Пошто нико не тражи више реч, објављујем да је претрес свршен. Сад има најпре да се гласа о предлогу г. Љубе Новаковића.

Његов предлог гласи :

Да се молба Милана Арсовића и другова упутити министру финансије, да он нареди управи монопола дувана да им се дозволи производња дувана.

То је његов предлог. Ко је за предлог г. Љубе Новаковића, нека изволи седети; а ко је противан нека устане. (Већина седи).

Објављујем да је већина седела, и према томе усвојен је предлог г. Љубе Новаковића.

Известилац чита: Иконија Јакова Демировића жали се што јој се одузима мање на које има ташују.

Решење: Пошто не спада у круг скупштинске надлежности то је одбор мијења да се преко ове молбе пређе на дневни ред.“

Потпредседник — Ко је за мишљење одбора нека седи, ко је против нека изволи устати. (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила одборско мишљење.

Известилац чита: „Стојан Стевановић и још 26 бивших кметова из Владичиног Хана моле, да Народна Скупштина реши: да се из општинске касе плати дијурна лицу, које ће складати рачуне.

Решење: У члану 89 закона о општинама наређено је, како се општински рачуни склањају, а и то што ова молба у неколико садржи предлог, то је одбор мишљења, да се ова молба одбаци.“

Потпредседник — Ко је за то да се усвоји одборско мишљење нека седи, ко је против нека устане (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила одборско мишљење.

Известилац чита: „Марта удова пок. Милоја Радовић из Сибнице у окр. подунавском ср. космајском моли за исплату обвезнице.

Решење: „Пошто је овој обвезници молитељке протекло законски рок за наплату, то је одбор мишљења да се ова молба одбаци.“

Потпредседник — Ко је за то да се усвоји мишљење одборско нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе).

Објављујем да је Скупштина усвојила одборско мишљење.

Известилац чита: „Милева Д. Петковића моли за државну помоћ.

Решење: Одбор налази да молитељка не заслужује тражену помоћ, па се према томе ни молба молитељке не може да уважи.“

Љуба Ђурић — Молим вас господо. Мени се чини, да је неправедно решење одбора за молбе и жалбе по овој молби. Ова је молитељка жена једног учитеља цртања. Он је дуго година био учитељ у основним школама, после је положио испит за учитеља цртања, и служећи у тој служби и умро је. Како пензије учитеља цртања нису регулисане, жена његова остала је без икакве помоћи, међутим њен је муж служио скоро 20 година. Он као учитељ заслужио је својим радом да се његовој удовици и деци изда бар онолика помоћ колика се даје свима учитељцима, чији мужеви нису улагали у фонд за пензију; ја дакле мислим да би се Народна Скупштина огрешила ако би преко ове молбе прешла на дневни ред и ако се не би овим решењем одужила према раду тога учитеља. С тога вас молим да призначите то одборско решење с тим да се молитељци изда 300 динара и молим 10 посланика да ме у томе потпомогну (Не потпомажу га).

Потпредседник — Пошто нема 10 посланика да потпомогну предлог г. Ђурића то о њему не може бити говора. Ко је за то да се прими мишљење одборско нека седи, ко је противан нека устане? (Већина седи). Објављујем да је Скупштина усвојила мишљење одборско.

Известилац чита: „Сељани села Копажкошаре моле, да им се врати пореза, сувише плаћена у прошлим годинама.

Решење: Пошто је наплата порезе наплаћена, на основу тада постојећег закона о порези, то да се ова молба одбаци“.

Потпредседник — Ко је за мишљење одбора нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе). Објављујем да је усвојено мишљење одборско.

Известилац чита: „Сељани из општине Градачке моле, да се бир свештенички одређује према домоћима, а не према пореским главама.

Решење: Одбор налази да ова молба садржава предлоге, с тога је мишљења да се не износи пред Скупштину“.

Потпредседник — Мени се чини да о овом истом предмету има и један предлог посланика, па с тога би и ову молбу требало упутити одбору, који тај предлог поучава. Слаже ли се Скупштина с тим? (Слаже).

Известилац чита: „Радисав Марјановић из Доброселице у окр. ужичком моли, да му се плати штета, што је похаран.

Решење: Ствар, ради које је ова жалба упућена, још је у току и невршена код власти, с тога је одбор мишљења да се преко ње пређе на дневни ред“.

Милан Ђурић — Не могу да се задовољим као посланик са решењем одбора за молбе и жалбе о овој ствари. Ево у чему је ствар. Радисав Марјановић живећи у селу Доброселици, он је на граници ужичког округа и њему су Турци украли волове, које је власт турска пронашла а и лопове, који су осуђени. То је достављено и г. министру и г. министар није прибавио задовољења овоме човеку. То дакле и одбор није требао да донесе онако решење, него је требао учинити оно, што правда захтева, јер кад је турска власт ухватила лопова, онда је наше министарство дужно да заштити наше поданика и ја молим народне посланике да ме потпомогну те да се ова молба упутити надлежном министру, те да министар учини да Радисав добије накнаду и задовољење. Молим 10 посланика да ме потпомогну (Не помажу га).

Ђока Анђелковић — Одбор је донео своје решење, јер је видео да је та ствар у току рада код власти и по разматрању свију акта видео је да је цела ствар пошла правилним путем, да наш посланик има да изврши наплату, а пошто још није ствар свршена то и ми нисмо могли донети другче решење, и мени се чини да је предузето све чиме ће се дати задовољења молиоцу, и по томе нема јаког и основаног разлога да то упутимо министру.

Милан Ђурић — Господин председник одбора и сам признаје да је ствар у току и да је доказана. Шта ја друго тражим? Тражим да се ова молба упутити министру на призрење, те да се пожури, да овај човек не страда, јер он нема сад чиме да набави волове, а ви знате да су волови раниоци нашега сељака. Ја бих опет молио Скупштину да се ова молба упутити министру на призрење.

В. Кундовић — Ја мислим да је решење одборско са свим законито и не би ни устао да говорим, да ме није изазвао г. Ђурић. Он је свакако заборавио да се по новом пословнику не могу молбе упућивати влади на призрење и ја држим да је одборово решење са свим коректно, јер је г. Ђурић заборавио да се више молбе и жалбе не упућују влади на призрење.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина мишљење Одборско? (Усваја).

Известилац чита: „Живота Вукосављевић, писар дринско дивизије, моли да му се скине забрана с плате.

Решење: Одбор за молбе и жалбе, једно што је предмет прошао кроз надлежне војно-судске инстанције; а друго што се не налази за надлежног за овакве свари, предлаже: да се ова молба одбаци“.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина мишљење одборско? (Усваја).

Известилац чита: „Обрад Јовановић из Пожаревца, жали се против решења министра народне привреде.

WWW.UNILIB.RS *Решење*: Решење министра народне привреде основано је на закону, јер сви млипови спадају у ред индустријских радњи, па с тога је одбор мишлења, да се преко ове молбе пређе на дневни ред».

Потпредседник — Усваја ли Скупштина мишлења одборско? (Усваја).

Да оставимо ове остале молбе за други пут а сад да прегледамо на претрес закона о изменама у закону о судијама.

Известилац Сима Костић чита члан 1. (Види ст. 166).

Јован Авакумовић — Кад сам прочитао овај предлог закона о судијама и нехотице ми је пало на памет, да доведем, у везу овај закон са досадашњим радом радикалне владе у овом истом правцу. Ви знате врло добро да је и пре садашњег Устава, а нарочито да је садашњим Уставом одређено, да су управо створене многе гаранције, којима се скупа ујемчавају грађанска права и слободе. Међутим разним предлозима, који су чињени од стране радикалне владе прошлој и овој Скупштини, до сад су многа та грађанска права и слободе доведене у опасност, а негде и поништене.

На првом месту одступили сте од оних уставних одредаба, којима су та права грађанска гарантована у закону изборном. Одмах за тим исто је урађено у закону о општинама, пошто је прошлогodiшњи закон о општинама самоуправу општинску довео у опасност. Управо нема је сада према очитој превласти полиције над општинама. На трећем месту, законом о истражним судијама такође се одступило од оних уставних одредаба, по којима су судије независне, јер по закону о истражним судијама дато је министру право да може те истражне судије казнити. А таква зависност судија од политичне власти слаби ону гаранцију, коју судије треба да ујамче грађанским правима и слободама, ако би политична власт прохтела да то нападне. На четвртном месту одступило се у закону о преносу судске власти од полицијских на судове. Уместо да је урађено по изричној и категоричној одредби чл. 203 Устава, донесен је закон на прошлој ванредној Скупштини те то суђење од полицијских власти није одузето. Остало је старо стање и данас. И данас полицијске власти суде те истује као и пре Устава. Је ли то стање добро или рђаво, једва је потребно да поменем. Свима је познато да смо сви нападали и устајали против тог зла, и сад пошто је и Устав изриком казао, да се суђење о кривинама одузме од полиц. власти, видимо да је радикална влада предложила и Скупштина усвојила такав пројект закона, на коме је и данас остало суђење истуна код полиц. власти. Зло на које смо викали пре Устава остало је дакле и данас, благодарећи недоследности радикалној. И све то, као што се види није било доста радикалној влади, већ ево данас излази са предлогом о изменама закона о судијама, с таквим изменама, са којима хоће народу да одузме најјаче гаранције уставне, да немамо независност судску, да немамо правде.

Ја ћу доцније казати у чему се и којим одредбама с овим предлогом управо укида судска независност, управо ништи она гаранција, која нам је Уставом зајемчена, да имамо независне судове, правду. Ну допустите ми пре тога да неколико речи кажем о самој историји овога пројекта, о коме данас већемо, веће бити сувишно да видите мене, које је издржао од предања Државном Савету до Скупштине и предњеним одбором.

Министар правде дао је, као што је по Уставу и дужан био, овај предлог Државном Савету и Државни Савет, увиђајући сигурно и сам, да се овим предлогом хоће да поткопа судска независност, нашао је да неким разлозима оправда, да управо ублажи тај предлог, да ублажи то што се тим предлогом српским грађанима хоће да одузму оне гаранције, које смо добили са независним судовима још пре Устава, а које су Уставом још јаче утврђене. Кад је Државни Савет хтео у томе да помогне министру, он је, да би оправдао тај предлог казао као побуду за овај предлог нешто, што у Уставу не стоји. На име Државни Савет казао је: да овај предлог може да се усвоји, зато што је и досад по закону о судијама бил

тако јер, вели, по том закону министар правде имао је до сад право *оптуге* а сад се даје министру и право кажњавања.

Ја вас молим да уочите то што каже Државни Савет. Државни Савет каже, да је министар правде до сад имао право *оптуге*, а сад му се даје и право кажњавања. Државни Савет налази да је то једно *исто*. Међутим и најобичнија памет казаће, да то није једно исто. Кад може неко само да *тужи* некога, а не и да га суди и кад може да га суди и осуди, то је двоје једно од другог са свим различно. И баш због тога повинна је овај садашњи предлог, који министру даје право кажњавања. По данашњем закону министар није имао права суђења, кажњења, већ је имао права да судије само *тужи* касационом суду; а сад с предлогом хоће то, да их он може и осуђивати. Државни Савет, сматрајући то двоје, за једно исто, или није знао на изразе или ову ствар није разумео. Ја не могу да замислим да Државни Савет, као највише тело у нашој земљи, није разумео ову ствар. Ну најпосле било у томе како му драго, тек на сваки начин нетачно је, што Савет каже, да се овим предлогом ништа не мења. Мења се и то на штету оних гаранција, које судска независност треба да буде грађанским правима и слободама.

Ја сматрам за своју дужност, да нарочито обратим пажњу Скупштини на неокретност, и нетачност мишлења Државног Савета у овоме. Иначе би се можда мислило, кад Државни Савет, за кога се мора претпоставити да разуме законе, — вели да је тако и до сада било, онда ваљда и стоји то. Међутим, као што већ рекох, до сад није тако било, судије су подлежале за истује суђењу касационог суда, а сад се предлаже да им суди министар правде. Можда ћете и наћи разлога да примите министров предлог, ну на сваки начин, не можете ни ви казати: да је тако било и до сад по закону о судијама. То је једна ствар, која ми је дала повода и коју сам сматрао за потребно да поменем поводом извештаја Државног Савета.

Друго је, што поводом оног извештаја хоћу да напоменем, што видим с једне стране несугласност између министра и Државног Савета у овоме раду и с друге стране неиспуњено обећање, које је министар дао Савету. Уз сами предлог, који је изнесен, дат нам је извештај Државног Савета. У том извештају вели се: да и сам Државни Савет налази, да је министру много дато, да је управо повређена судска независност ако се министру призна право да може казнити и судије *виших* судова. И за то је Државни Савет предложио, да се то право министровог, кажњавања судија сведе само за ниже судије, за судије првостепенне. Тим начином Државни Савет, мислио је, да ће се колико толико очувати независност судска, пошто ће бити бар више судије закљоњене од те казне, коју министар правде може изрицати. Државни Савет у овоме извештају изриком је казао, да је *министар правде пристао на то мишлење*, дакле, да је пристао на то, да у пројекту буде говора само о томе, да министар може казнити само судије првостепених судова а не и виших судова. То стоји у извештају Држав. Савета. А шта је урадио министар. У предлогу, који нам је поднео министар правде, износи сасвим противно. У томе предлогу стоји, да министар правде има право да казни не само *првостепенне већ и судије* виших судова, па чак и председника касационог суда. Занста чудновата појава. Министар у Савету пристаје да ограничи право казне само на првостепенне судове, а Скупштини подноси предлог за *све* судије онако, како је био изнео и Савету!! Указујући на ову нетачност и недоследност по својој дужности, ја баш и због те разлике у погледима министра и Савета још више имам разлога да будем против овог предлога.

Толико сам сматрао за потребно да речем о претходном, историјском раду на овом пројекту ван Скупштине.

Сад да пређем на рад у Скупштини, или тачније у скупштинском одбору.

Истина да је одбор скупштински предложио да се не прими ово што нарочито иде на укидање судске независности; ну, као што се види из извештаја одборског, г. министар правде на тај предлог одбора није пристао. По томе дакле,

пред нама стоји предлог министра правде, по коме предлогу он тражи да има право, да казни судије са губитком тромесечне плате. На тај начин, ми данас имамо да говоримо о томе: да ли ће се усвојити предлог одбора, који је мишлења, да се то право не да министру, или ће се усвојити предлог министра правде, по коме он има права, казниги судије тромесечном платом.

Ја мислим, господо, ако би смо ми пристали на то, да се усвоји овај предлог министра правде по коме би министар правде имао право да казни судије било самог вростелене судије, као што предлаже Државни Савет или у опште судије, као што би хтео министар, онда би смо ми тиме учинили на првом месту повреду Устава, а на другом месту једну фаталну погрешку за саме грађане српске. Устав је изрично као у чл. 147 да су судови независни. То су речи Устава, „судови су независни.“ И кад то Устав одређује, ја не знам како би се могла независност судова другачије разумети, већ да они који састављају судове, да чланови судова морају бити независни. Независност *судова* без независности *судија*, то је нешто непојмљиво. А кад се министру правде да право, да он може судије да казни губитком тромесечне плате, онда та независност судијска савршено отпада. Судија кад зна, да га министар правде може по самоме закону казнити за немарно вршење или недостојно понашање у служби изван службе биће вазда у опасности да напусти независно суђење. Мора се признати да су изрази „немарност“ и „недостојно“ понашање врло растегљиви, па да их министар може да деди, како он хоће, како му је кад згоднo према ком судији! И кад судија зна, да министар може да нађе ослоњца за то у закону, онда судија не може бити потпуно независан у своме раду. Рећиће се можда, да судија опет може судити по свом убеђењу; ну кад он зна да му се због таквог суђења може паћи „немарност“ или „недостојно“ понашање ван службе, многи ће се судија размислити, да ли и да жртвује што и од свог убеђења за љубав свог мира и можда и опстанка. Ако желимо да наши судови буду независни; ако смо ради да и ми доживимо, да имамо правду обезбеђену у нашој земљи; ако хоћемо да се у нашим судовима суди само по закону и убеђењу, а не по неким обзирима страха, или каквим другим утицајима са стране, треба сви сложио да устанемо против оваког предлога, који је не само у супротности са Уставом, већ и који је очевидно штетан и за саме наше грађанске слободе. Ја понављам, ако немамо независне судове и судије, не можемо казати да су нам обезбеђене наше грађанске слободе и права, јер саме независне судије могу нам бити најпоузданији чувари тих драгоцености у уставној држави.

Ја знам да ће се на ово казати, па судови остају независни, јер се и после овог предлога судији неће моћи да заповеда, како ће да суди. Ну браћо, не заборавите да је та изрека, која се налази у Уставу, од вајкада била и у свима ранијим устројствима наших судова; зар се не сећате, да је и пре Устава важило у нас правило: да се не може судији заповедити како ће да суди, па при свех том како је било, зар не знате?! Зар немамо доста примера и случајева, да су се судије под разним утицајима било казне, било премештаја, често повијале по жељи власника?! И управо да би се то избегло судска је независност изреком поменута у Уставу, и независност судова другачије се не може ни замислити већ да су *судије* независне т. ј. да су њима законом дата све оне гаранције, које им дају могућности, да буду независни у своме судском раду. Ако хоћемо правду у овј нашој отаџбини, дужни смо судије да ставимо тај положај; а хоће ли они то поверење оправдати или не, то је њихова ствар. Може се десити у појединим случајима да који судија и поред свега тога ради противно. Ну овде је говор у целини или боље рећи вицини судија, за које се мора признати, да ће и бити праведне судије кад их будемо наоружали гаранцијама да могу бити потпуно самостални као што су они и по Уставу независни. На овај пак начин кад судија зна: да га министар под изговором за недостојно понашање, може казнити

тромесечном платом, судија може лако доћи у искушење, те да по жељи власничкој прими какву поруку да суди и да ради онако, као што му се заповеди. А смемо ли ми то допустити?! То ми нисмо никад желели пити смемо желети. На против ми треба да осигурамо судије, ако хоћемо да имамо истинску правду у нашој земљи.

Кад би судска независност била у интересу судија, у њихову корист, онда би смо можда још и могли оставити, да се увере како ви радикали нападате на ред људи, које и сами највише требате и који су најмање то заслужили по својим делима. Ну кад се зна да све то што је закон о независности судској, што је и сам Устав, одредно о независности судија, да је то само потребна гаранција за права и слободе самих грађана, онда не разумем, како може слободоуман човек, поткопавајући независност судску, сам слабити своја права и слободе!! Ја мислим, да смо ми баш у свом интересу дужни да се за судије заузмемо, да им обезбедимо независан положај, те тиме утврдимо наша права и слободе, кад буде потребно да нам они заштите. Заузимајући се за независност судија, ми тиме бранимо сами себе, а не судије, јер ако они буду зависни, онда је одмах тим самим фактом настала опасност за наша права и грађанске слободе, кад год се власницима прохтело буде да нам их повреде.

Ја дакле држим, да ми овај предлог овакав каквог је нам поднео г. министар правде, не смемо и не треба да примимо. — Истина један део у овом предлогу није ништа ново, у њему су просто пенисане уставне одредбе о судовима; то је онај део у овом предлогу, и наравно, о томе не може сад бити говора. Ну онај други и управо главни део овог предлога, којим се даје *министру* право да *суди* судијама, да *казни* судије, то је нешто ново, против чега треба да смо сви сложви. Као што рекох, тај део министарског предлога противан је и Уставу и принципу судске независности; и то је баш оно, што не треба, и не смемо, да примимо, ако хоћемо сами себе да чувамо од власничких прохтева.

Нарочито овај предлог не треба и не сме да се прими, као што је предложио Државни Савет, да управо министар правде буде нека врста преког суда над судијама. Шта је могло побудити Државни Савет да предложи да казни министрова, којом би он осудио судију до тромесечне плате, не подлежи никаквој даљој инстанцији, не разумем. Зар судије да ставимо под преки суд једног политичког човека, министра правде, и онда од њих да се надама правди!! Ну и ако тај предлог Државног Савета министар правде није прихватио, ја држим да и сам министров предлог не може да се усвоји, јер је и овим предлогом судија стављен под једну *политичку* контролу. То је *новина*, која би за наше судство била можда судбовосна. Као што знате, закон о судијама, који је важио пре Устава, и који је Уставом утврђен, дао је судијама право, да се против дисциплинарне осуде жале *Касационом Суду*, док овим предлогом министра правде то се мења. Министар правде тражи за себе право, да може казнити судију тромесечном платом и да жалба против његове осуде иде *Државном Савету*. Ма да Државни Савет стоји више од касационог суда, опет је у томе битна разлика између досадањег закона о судијама а уставних одредаба с једне стране, и овог садашњег предлога с друге стране, и то на штету судске независности. Па шта се хоће овим предлагањем? Где ће онда бити оно право, које су и закон о судијама и Устав гарантовали, да судијама за њихова дела суде судови или судије, а не људи политички, као што су министар и Државни Савет?! За што да судска власт, да касациони суд, не разматра жалбе судија против њихове осуде, кад се зна да је то државна установа, која је далеко од политике?! Сви желимо, а и надам се, да ћемо и доживети време да нам судови буду сасвим независни од политике, па за што онда да не осигурамо и појединим судијама и нама грађанима наша права остављајући да *судијама суде судови*?!.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)